

gátjai és van kétségkívül határa is. Mert a *Krupp-gyárat a harcias kor, az állig való fegyverkezés évtizedei születték, hire ép a fegyvergyártásban lett nagy.* De ez nem jelenti, hogy egy *békésebb* korban, háboruk multával, be kellene zárnia műhelyeit. A mai világ talán nem is tudja, hogy *Eszszenből a békét is tudják szolgálni*, oly termékekkel, amelyek mai közlekedési rendünk nyugszik és ha eljön az az idő, amikor az emberiségnek nem lesz többé szüksége ágyukra és páncélokra, Krupp el fogja árasztani a világot *acélsineivel*, amelyeknek gyártása titkát eddig kifürkészni senki sem tudta.

Igen, mindennek a jubiláló Krupp-gyár a középpontja. Épen mindez ad néki olyan óriási jelentőséget. Mert képzeljük el azt, amit úgy megalapozott kétezer évvel ezelőtt Krisztus, — hát képzeljük el, hogy *a béke szelleme* diadalmaskodna a háboru szellemén: a mai szellemen . . . mi lenne akkor? Ó, akkor nem direkt Krupp jubileumát ünnepelnénk. Hanem az emberiség igazi jubileumát!

Szegedi kritika a családi pótlékról.

(Saját tudósítónktól.) „A nős, de gyermektelen állami alkalmazottak” aláírással ma egy cikket küldöttek be szerkesztőségünknek, azzal a kérelemmel, hogy a cikket a *Délmagyarországba* tegyük közzé. A cikket, amely „Súlyos sérelmek” címmel a családi pótlékról szóló törvényt kritizálja, leközzöljük ezuttal, bár nem szoktunk leadni oly cikket, amelynek szerzőjét biztosan megállapítani nem tudjuk. Lehet, hogy ezt *tényleg* egy nős, de gyermektelen állami alkalmazott küldte be és az aláírása azért szól többes számban, hogy hátvédül használja kollégáit, de az is lehetséges, hogy nem is állami hivatalnok írta. Csak azért adjuk le mégis a cikket, hogy a

ifju leányt. Senki se bírálta tulságos szigorral e drámai alkotást s kitünő és megaláztatlan bizonyítékokra támaszkodva, kijelentette, hogy a szerzőnek csepp szimpadi érzéke sincs.

Ő a következő mondatokat írta: „Minő érdeklődéssel viseltethetünk ily lelemény iránt? Nagyon jól tudom, hogy ily dolgok megtörténnek az életben, de az élet nem a színház . . . és a színház nem az élet, nem az többé! Élet és színház két merőben különböző dolog. Valódi drámai szerző nem tévedhet ebben s ennek következtében olyképpen kezelte volna ezt a tárgyat, hogy drámaivá alakította volna. A katonatiszt az utolsó pillanatban ügyvéddé lett volna, az ügyvéd pedig a katonatiszti hivatás felé fordult volna! . . . Ami pedig az ifju leányt illeti, neki ahhoz a mérnökhöz kellett volna feleségül menni, aki az első felvonásban fordult elő.

Plymódon táncolt ő körül a saját külön és rendkívül raffinált pszichológiájával minden darabot.

Szegény Senki! . . . Most meghalt! Egy fiakkorban halt meg, mint monsieur Scribe. Tegnap temették el. Roppant embertömeg kísérté koporsóját. Voltak megindító bucsuztatók. S ekkor úgy rémlett, nagyon rég történt már, mikor a szegény Senki az agyához kapott és így szólt: „Hát csakugyan igaz volna, hogy mégsem vagyok oly javíthatatlan tökfilkó, minőnek tartom magam? Lehetséges volna-e mégis, hogy valahol a koponyámban fényes csillag rejtőzik, melyet én nem ismerek?”

közönség meggyőződhesse, hogy a naiv támadással szemben *igenis mennyire helyes, a családi pótlékról szóló új törvény.*

A családi pótlékról szóló törvény már életbe lépett s ennek alapján a tisztviselők nagyobb része a pótlékot már megkapta és el is költötte. Ezen törvény értelmében csak a nős és gyermekekkel bíró, valamint legalább 2 hozzátartozóját eltartó tisztviselő tarthat igényt pótlékra; míg a nős, de gyermektelen, valamint csak egy hozzátartozóját tartó, illetve segélyző tisztviselőknél a törvény ridegen megfeledezett. Ezt a törvényt alkotói számításon kívül hagyták; gondolván, ezeknek nagyon jó meg sorsuk, mert nincs gyermekük, Isten áldásában nem részesültek, gondjuk nem lehet egyáltalán, tehát földi áldásban sem részesítendő. Bezzeg bőségesen gondoskodtak azon tisztviselőkről, kiknek, mint családapáknak amugy is jól meg dolgozik, mert jó fizetést élveznek, miután a tisztviselő ha nősül, hozományra is számít vagy arra, hogy felesége is állásban legyen, máskülönben nem nősülnek.

Igazuk is van, mert a mai viszonyokhoz képest jutott tulszerény fizetésből tisztviselőhöz illően megélni nem lehet; — mivel a minisztérium mindenről gondoskodik, csak a tisztviselők fizetésrendezésének ügyét halogatja. Tehát mint fennebb jeleztük, a tisztviselők, kik családi pótlékban részesülnek, nagyobb részük megfelelő és jól rendezett viszonyok közt élnek. Sőt még a törvény olyan nagyon jó törvény, hogy ennek alapján azok is részesülnek családi pótlékban, akik arra egyáltalán vagyoni viszonyaik révén nem voltak rászorulva, de azért ennek dacára a nős, de gyermektelen tisztviselők és egyéb állami alkalmazottakat, akik szinylőve élnek a mai viszonyok közt, szerény visszahúzódottságban és teljes vagyontalanságban, nem részesítette a magas kormány családi pótlékban, gondolván, hisz ezek szegények, szegényeké pedig a lelki vigasztalás és a menyország. Szegény embernek pedig szegény a szerencséje is. A természet törvényeivel, azok pótlékaival senki szembe nem szállhat, épen úgy, mint hogy a természet erőit sem lehet korlátozni, de a természet törvényeit ismerni emberi dolog. Azért, mert valakinek illetéknépe nincs gyermeke, azt nem kellőlőzni a mai korban annyit tesz, mintha a magas kormány kikötne, hogy akinek az egyik füle, szemé hiányzik, vagy az egyik fülére nagyott hall, vagy az orra túl nagy, tisztviselő egyáltalán nem lehet.

Hát azok a szegény tisztviselők, kiknek nejeik, ámbár gyermekük nincs, betegesek és semminemű vagyonnal nem rendelkeznek s gyógyszerekre évenként tetemes összegeket költenek, miért nem érdemlik meg a családi pótlékot? Avagy a nős tisztviselő, de gyermektelen olcsóbban kap mindent a világon? Ezeket a mai nyomasztó drágaság nem sújtja? Ha már kedvezményben részesítették a gyermekes családapát, akkor ezen kedvezményt igazságosan nős, de gyermektelen tisztviselőktől sem vonhatják meg, mert ezen utóbbiak kétszeresen rászolgáltak a segélyezésre. Felhívjuk ezen körülményekre az intéző körök figyelmét, hogy tán ezen utóbb említett körülmények mérlegelése figyelmüket elkerülte, de ha ez már megtörtént, azon egy kis jóakarattal utólag is lehet segíteni és nagyon sok méltányos és igazságos igényt méltóztatnak ezáltal kielégíteni!

A nős, de gyermektelen állami alkalmazottak.

Hát az itt elpanaszoltakkal szemben még is csak kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a törvény rendelkezése helyes. Nem is vitatkozunk, hanem egyszerűen megállapítjuk, annyira józan és világos ez az ügy. Az csak természetes, hogy inkább segélyre szorul az a hivatalnok, akinek két-három, de esetleg öt-hat gyermeke is van, mint akinek egyáltalán nincs családja. Meg ezen törvény meghozásánál más cél is vezette a kormányt és sokkal súlyosabb nézőpont is. Ezt nem lehet naivul elintézni, hogy hát ha az istenke nem ad gyereket, nem kapunk pótlékot. Pótlékot ép azért nem kapnak, mert nincs gyerek és dühöng az *egyke* rendszer. Ezért nagyon helyes a törvény, úgy, ahogy meghozatott.

A Vanderbiltek.

— Amerikai levél. —

Newyork, július végén.

(Saját tudósítónktól.) Az amerikai lapok sorozatosan ismertetik a pénzfjedelmeknek, a milliárdosok családjainak történetét. Közben természetesen bőségesen rátérnek a boszorkányos vagyonszerzések történetére is. Ezek közül a családi arcképek közül a legérdekesebb, legtöbb tanulságot rejt magában a Vanderbilteké, amely már egy igen rokonszenves frigy kapcsán sem lehet érdektelen a magyar közönségre nézve. A Vanderbilt birtokot Cornelius Vanderbilt alapította. Vanderbilt, aki több generációra visszamenőleg amerikai származású, Staten Islandon látott napvilágot és hollandus őseitől sok sajátágot örökölt. Nagyobb üzleti tudása volt, mint Astornak — valóságos finánc-zseni volt — sokkal nagyobb volt eredetisége, bátorsága és kombináló képesség. Az emberiséget ő két csoportba osztotta. Az egyikbe azok tartoztak, akik tudnak és a másikba azok, akik nem tudnak pénzt csinálni — és ez utóbbiakat boldondnak tartotta.

Huszesztendőskorában Newyorkba költözött és három évvel azután 10.000 dollárra becsülték vagyonát, amelyet, szerinte, nehezebb volt megszereznie, mint bármely egyéb későbbi nagy jövedelmét. Abban az időben ő építette az első gőzhajót, amely Newyork és New-Brunswick között közlekedett és 1000 dollár fizetést élvezett e vállalatnál, mint kapitány. Ennél a társaságnál maradt mindaddig, amíg annak egyévi jövedelmét 45.000 dollárra növelte. A felesége közben egy szállót bérelt — 19 éves korában nősült — és ezt a „vállalkozását” is jól fektette be. Ötvennégy esztendeig vizen volt, hajókat javítva a Delaware, Hudson és Long, Island Soundon, nemkülönben oceaánjáró hajói is voltak az Atlantic és Pacific oceaánokat járván.

Hetvenéves korában 40 millió értéket képviselő vagyonával a „Commodore” — mint ahogy őt akkor nevezték — figyelmét a vasutakra irányította, miután már éveken keresztül részvényese volt a Newyork és Newhaver vasutársaságnak. Előrehaladott korában ilyen nagy vállalkozásba kezdeni legalább is kockázatosnak látszott; de Vanderbiltnak csodálatos volt a sikere és a bátorság ereje — megalkotta bizonyított minden tervét és kombinációját.

Élete alkonyán végredefinitben sokakról megemlékezett, annak bizonyítékát adva, hogy a művészi gavallórosságnak még sem volt egészen hiány. Sokszor segítette azokat, akiket kedvelt és elmondhatjuk, hogy szavának mindenkor ura volt. Könnyen hozzáférhető volt és ideje volt mindig komoly ügyek számára. Szép, egyenes tartású öreg ember volt és délcég járása, ruganyos léptei mindenkor feltűnést keltek a Broadwayn. Ugy nézett ki az öreg ur, mint valami incognitóban járó herceg. Két főszórakozása: a „whist” kártyajáték és a hajtás volt. A jó lovakat nagyon szerette, volt neki belőlük sok és velük a kocsitak despotája volt. A Commodore egy szép napon „Harlem Lane”-ben kocsizott és szokás szerint senkinek sem tért ki. Egy vágatott kocsit hajtott mögötte és kérte, hogy térjen ki utjából. Vanderbilt nekiusztotta a lovait és egyenesen vágatott megkezdett utján, azt híven, hogy nem tudja a kocsit utól érni. De a másik kocsit a kerekébe ütközött és Vanderbilt kocsiját felfordította. Életlenül hevert az ut porában a Commodore. Eleinte azt hitték, hogy nyakát törte, de csakhamar talpon volt és az ijedt ácsorgóktól csak azt kérdezte: „Fiuk trappban ment-e a ló vagy vágatott, amikor nekem hajtott?”

William H. Vanderbilt követte atyját üzleti téren, amint William B. Astor az öreg Astort. Vilmos fia üzleti képességeiről ugyan nem sokat tartott az öreg. William Vanderbilt elhatározta, hogy az olyan üzleti terveket, amelyek „fekete kéz” jellegűek voltak, minden erejével le fogja törni és a számtalan hatalmas nehézségeket, amelyek útjába gördültek, le fogja győzni.

A hatalmas vagyont nyolc vagy kilenc esztendő alatt megduplázta és ez bizonyára a Commodore tetszésével is találkozott volna, — ha ezt az öreg ur megérte volna. A 200 millió dollárnak a hordozása azonban több volt, mint amit William Vanderbilt ereje elbirt és az sirba vitte 65 éves korában.

William K. Vanderbilt sokkal jobb ember volt, mint amilyennek őt hitték. Folytonos jótéteményei közismeretesek ma már. Bár inkább szegénylettel jótékonyágát, illetve annak inkább a kitűzését.